

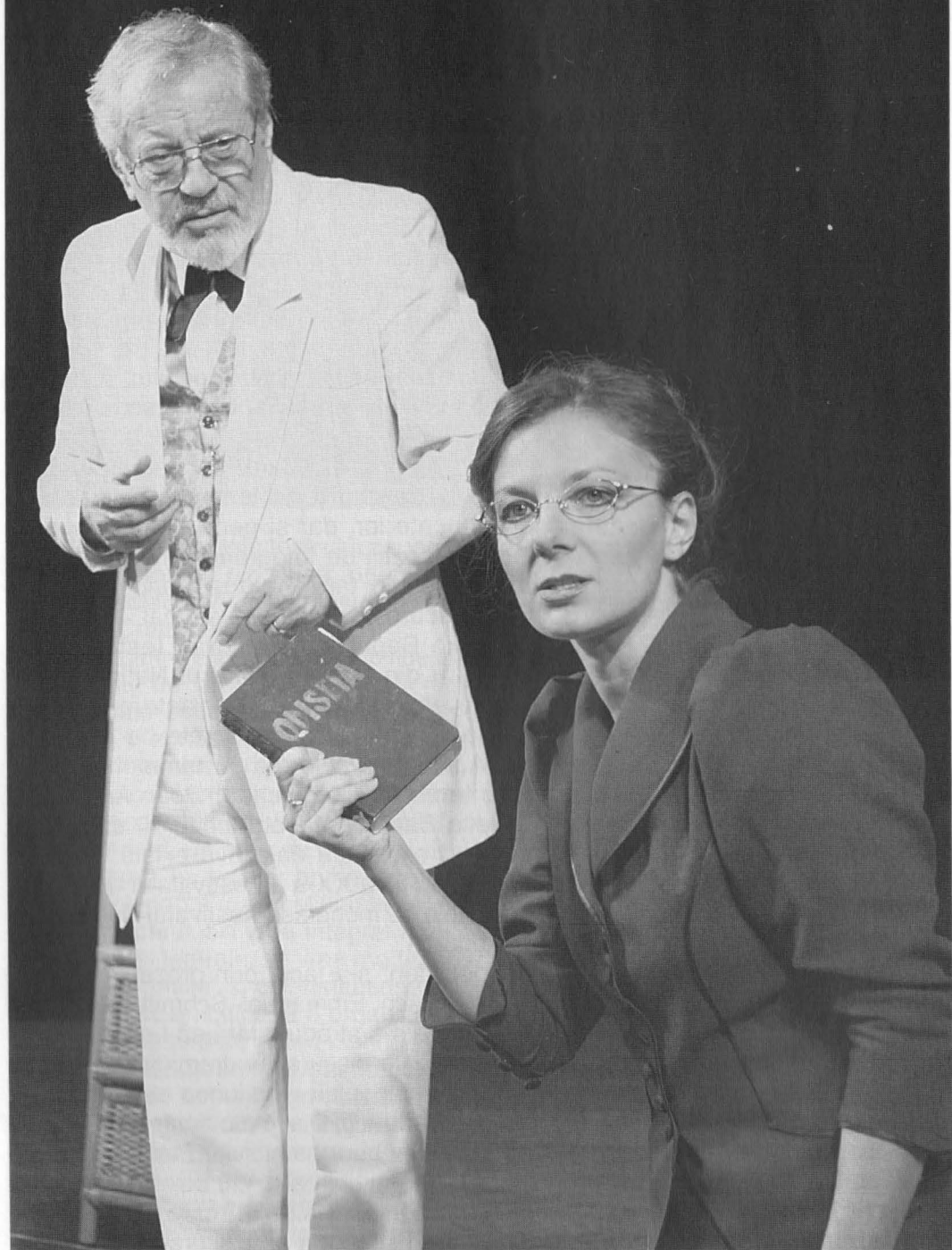
Festivalul Internațional de Teatru „Avram Goldfaden”, fila cu numărul IV

Între 23 și 29 octombrie, la Iași, s-a desfășurat cea de-a patra ediție a Festivalului Internațional de Teatru „Avram Goldfaden”, sub oblăduirea Teatrului Național „Vasile Alecsandri” și a Ministerului Culturii și Cultelor, asociindu-și ca partener într-ale organizării Ambasada statului Israel. Asumat ca o manifestare de restituire istorică, Festivalul și-a propus, încă de la debutul din 2002, să readucă în atenția contemporanilor figura celui care a cîtorit teatrul profesionist evreiesc, ieșeanul Avram Goldfaden. Meritul acestuia a fost că, în 1876, la grădina „Pomul Verde”, nu departe de actuala locație a Naționalului, a realizat primele spectacole profesioniste de limbă idiș din lume. Faptul stă scris în toate enciclopediile de gen din lume.

Acum, organizatorii au conceput un program în care, pe parcursul celor șapte zile, au găsit loc pentru spectacole de teatru cu tematică inspirată de tradițiile culturale iudaice sau măcar tangente lor, dar și pentru alte genuri de manifestări spirituale, precum concerte, expoziții de fotografii, filme, lansări de carte. Au fost prezente scenic patru teatre din țară (Teatrul Național „Vasile Alecsandri”, Teatrul Evreiesc de Stat București, Teatrul Național Timișoara, Teatrul „G.A. Petculescu” Reșița), unul din Republica Moldova (Teatrul „Mihai Eminescu” Chișinău) și o școală de teatru din Ucraina (Teatrul Național Academic Dramatic Ucrainian „Maria Zankovetzka” Lvov). O constatare de ordin formal: de la o ediție la alta, autoritățile au fost tot mai discrete ca prezență, pentru ca acum să lipsească cu totul. Autoritățile centrale au trimis mesaje de salut, iar cele locale și-au exprimat interesul prin delegați. Doar Ambasada Israelului a mandatat-o pe doamna Netta Balacz, atașatul cultural, să vină la Iași. Nici criticii nu s-au prea înghesuit. O explicație obiectivă există: exact în același timp, se desfășura la Piatra Neamț ediția a XX-a a Festivalului de Teatru, la Cluj era Festivalul „Puck”, iar la Galați abia se încheiase Festivalul Național de Comedie! Cum să te împarți în atâtea locuri?!

Deschiderea Festivalului „Avram Goldfaden” s-a făcut prin prezentarea unei premiere a teatrului-gazdă: *Vizitatorul* de Erich Emmanuel Schmitt. Versiunea regizorală i-a aparținut lui Marius Oltean, care s-a străduit, fără să-l eclipseze pe dramaturg, să releveze câteva din potențialitățile discursului dramatic. L-a transformat, spre exemplu, pe reprezentantul Gestapoului – acțiunea se petrece în Viena anului 1939, în anturajul lui Sigmund Freud – în Diavol, în antiteză cu Divinitatea, întrupată într-un individ misterios, seminebun, semidivin. Povestea urmărește, pe fundalul cenușiu al perioadei fasciste, întâlnirea dintre celebrul psihanalist (interpretat de Sergiu Tudose) și acest personaj straniu, care pretinde a fi Dumnezeu (Petru Ciubotaru). Text intimist, prin structura sa discursivă, polemică,

Sergiu TUDOSE și Haruna CONDURACHE

Vizitatorul ar fi fost mai potrivit la Sala Studio, unde proximitatea fizică a spectatrilor ar fi devenit un atu estetic.

Teatrul Evreiesc de Stat București a adus în Festival *Foc în Calea Văcărești*, un musical de Dorel Dorian după Isac Peltz, și *Fericirea furată* de Iacob Gordini, primul jucat în limba română, cel de-al doilea, în idiș. *Foc în Calea Văcărești* este un spectacol de atmosferă (regia Bogdan Drăgulescu), care reface scenic o lume apusă, prin prisma unor elemente autobiografice din romanele de evocare ale scriitorului Isac Peltz. Interpretarea actoricească (impecabilă!) este suplimentată prin imagini video – cele două mijloace de expresivitate fiind cu folos îmbinate –, prin prestațiile muzicale *live* susținute de patru instrumentiști constituiți într-o mini-formație și prin intervențiile vocale (fără cusur) ale câtorva actori. *Fericirea furată*, cea de-a doua propunere a TES-ului, a fost montată de Moshe Yssour într-o variantă clasică, în care cuvântul rostit deține partea leului. E remarcabilă omogenitatea valorică a trupei, compusă din actori de diferite vârste, aduși la unison într-un stil care face impresie bună.

Și trupa de la Reșița, de la „G.A. Petculescu“, a venit la „Goldfaden“ cu o „dublă“. Un *one woman show*, *În spatele ochilor* de Nava Semel, un text de o sensibilitate sfâșietoare, datorată în principal temei pe care o abordează: suferința copiilor cu handicap, cu sindrom Down, în cazul de față. Și în acest spectacol (regia Kemal Başar), elementul video a fost inteligent folosit, completând prestația actriței Mălina Petre. Cealaltă producție reșițeană itinerată la „Goldfaden“ a fost *Bucătăria* de Arnold Wesker, în regia Adei Lupu. A fost un spectacol de replică și mișcare, cu multă muzică, pe parcursul căruia publicul era introdus în universul atât de specific al unei bucătării de restaurant, proiectând în acest spațiu rutinier o dramă cauzată de iubire.

Neuțătorul din Veneția al Teatrului Național din Timișoara a adunat în sală cel mai numeros public. Varianta lui Sabin Popescu a fost una în slujba textului: shakespeareiană, fidelă și epocii, cu câteva găselnițe regizorale ingenioase, fără ostentație. Inegalitatea valorică a interpreților și-a spus, din păcate, cuvântul, în defavoarea impresiei generale.

La *Procesul* după Kafka, propus de trupa de la „Mihai Eminescu“ din Chișinău, s-au remarcat atmosfera absurdă, refăcută cu mijloace teatrale, și jocul de bună calitate al celor din distribuție. Adaptarea și regia sunt semnate de Andrea Battistini (Italia), care a reușit să concentreze și să redea prin mizanscenă inconfundabilul spirit kafkian.

Pe lângă spectacolele de teatru au mai fost concertele de jazz (Christof Lauer și Jens Thomas din Germania), de muzică simfonică (Ernest Leb din Israel), opera *Nabucco* de G. Verdi (Opera Națională Română Iași), filmul *Itzik Manger*, realizat de Radu Gabrea și expoziția de fotografii a lui Sorin Radu. S-au decupat clar evenimentele editoriale; au fost lansate *Surâzător, comediantul trecea – Miluță Gheorghiu*, de Sorina Bălănescu și *Măștile lui Alexander Hausvater* de Cristina Modreanu, ambele editate în colecția „Galeria Teatrului Românesc“, supliment al revistei „Teatrul Azi“.

Rezumată, fila cu numărul IV a Festivalului „Avram Goldfaden“ arată cam așa: mai modestă artistic decât precedentele, dar mai bogată sub aspectul diversității genurilor.